

TYL RIEMENSCHNEIDER,

DOOR J. R. VAN STUWE HZN.

We zijn in een vergeten museum, waardoor men ons vrij laat ronddwalen, zonder wantrouwend wachter in de buurt. Het is er aangenaam-verlaten. Hier, daar en ginder zijn de gezochte schilderijen, — we zien ze zooals we willen, ongedwongen. Niets is er wat de stemming stoort.

Maar de avond naakt, het licht wordt al wat grijzer. Wij worden er even door opgeschrikt: er is nog zoo veel te zien en de tijd verstrijkt.

En dan — hoe onverwacht en overstelpend komt het! — dan staan we eensklaps voor het schoone werk, dat alles om ons doet vergeten, dat ademloos maakt en duizelig, dat gloeien doet en als in koorts doet rillen, o, maar dat is niets — het Schoone, het Schoone is daar!

Alles om ons is vergeten; niets bestaat meer dan dat. Ons innigste zelf is zichzelf niet meer en hulpeloos gevangen. We keeren eerst weer tot de wereld terug als een slaperig suppoost ons goedmoedig verjaagt en we verstrooid de straat zijn op gegaan. Die indruk blijft, wordt nimmer meer vergeten. Dat was de emotie, de wondere zielestemming, die wij zelden en dan nog immer onverwacht, zeer lijdelijk ondergaan. Elke emotie, zoo genoten, werpt een lichtglans over ons bestaan.

In deze stemming wil ik u schrijven over een Madonna in het Städtelsche Kunst-instituut te Frankfort, die ik eenmaal zag in het verschemerend licht van een laten nazomermiddag. Bijna levensgroot, van prachtig groen-grijze zandsteen, staat zij daar als eenig beeld tusschen al die gewijde altaar-schilderijen der oudste Duitschers, — en teederlijk draagt zij haar kind in de armen. Haar lief gelaat straalt van een reine blijheid, het is even terzijde genegen en omtooit door golvende lokken.

Zie haar bevallige houding en de rhythmische plooienvall van haar kleed. Zie hoe ze haar lichte last steunt en heft met haar prachtige handen. Het Kind speelt onbevangen met haar sluier, stil-tevreden waar het is. Blijheid en rust en onvergankelijke goedheid stralen uit van dit vredig tafereel, — het edele werk van een gevoelig kunstenaar: Tyl Riemenschneider, die in het eind van de vijftiende en het begin der zestiende eeuw in Würzburg werkte. *)

Van zijn jeugd weten we zeer weinig. Volgens zijn eigen verklaring kwam hij uit den Harz en was in Osterode geboren, — het jaar weten we niet, maar het kan niet vroeger dan 1462, niet later dan 1465 zijn geweest. In het eind van 1483 kwam hij na lange omzwervingen door Saksen en Beieren, nu hier dan daar bij beeldhouwers of beeldsnijders arbeidend, te Würzburg aan, waar hij als „schildersknecht” bij het Lukasgilde werd ingeschreven. Niet dat hij schilderde of graveerde maar de beeldhouwers waren te Würzburg gering in aantal; zij hadden geen eigen gilde en werden (evenals de glazenmakers) bij dat der zusterkunst ondergebracht; — en alle gezellen heetten eensluidend bij de boeking: schildersknecht.

Waarschijnlijk was Tyl toen negentien of

*) Zijn naam wordt op veel verschillende wijzen geschreven, van Rijmenschnijder tot Riemenschneider toe; Tyl, Til, Ti.o, Tilman of Tilmann, of Dil. Maar Tyl komt ons zoo vreemd niet voor; wij kennen immers allen Tjil Uilespiegel.

Toch is bij het overschrijven van registers, twintig jaren na zijn dood, een stadsklerk die naam te raar geweest. Hij gaf Riemenschneider er daarom welwillend een voornaam bij en zoo heet hij in dat bisschoppelijk archief Hans Tilmann Riemenschneider. Vandaar ook dat hij later soms als „Meister Hans” is aangeduid. Otte (zie Bibliografie aan het slot van dit artikel) noemt hem nog onjuist Hans Tilmann Riemenschneider.